

توصیف صفات انگیزشی بازیکنان نخبه فوتبال ایران

❖ دکتر معصومه شجاعی؛ استادیار دانشگاه الزهرا (س)*

❖❖ دکتر محمد خبیری؛ استادیار دانشگاه تهران

❖❖❖ امیر حاجی قاسم؛ کارشناس ارشد تربیت بدنی

چکیده: انگیزش یکی از ویژگیهای روانی مهمی است که در برنامه‌های شناسایی و پرورش بازیکنان ماهر و جوان نقش قابل ملاحظه‌ای دارد، این در حالی است که تحقیقات محدودی درباره تعیین انگیزه‌های خاص رقابت در رشته فوتبال انجام شده است. بنابراین هدف از این زمینه‌یابی عبارت است از توصیف ویژگیهای انگیزشی بازیکنان مرد نخبه فوتبال ایران. بدین منظور ۶۰ بازیکن از تیمهای ملی در ۳ رده جوانان، امید، و بزرگسالان که به صورت هدف‌دار انتخاب شدند، پرسشنامه نگرش ورزشی را تکمیل نمودند. داده‌ها بر اساس رده سنی و پست بازیکنان گروه‌بندی و با استفاده از آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شد. بر اساس نتایج، این بازیکنان نخبه انگیزش دستیابی به موفقیت و اجتناب از شکست بالایی داشتند. علاوه بر این، بازیکنان تیم ملی بزرگسالان، همچنین هافبکها در مقایسه با سایر بازیکنان انگیزش رقابت بیشتری داشتند.

واژگان کلیدی: انگیزش اجتناب از شکست، انگیزش توان، انگیزش دستیابی به موفقیت، انگیزش رقابت، فوتبال، نخبه

* E-mail: Elaheh@shojaei-m.com

مقدمه

شده و در استعدادیابی در ورزش و برنامه‌ریزیهای روان‌شناختی مربیان برای ورزشکاران نقش مهمی دارد انگیزش است (۱۸). انگیزش نیازها و امیالی است که جهت، شدت، و ثبات رفتار به سمت هدف را تنظیم می‌کند (۳). یکی از انواع انگیزش، با عنوان انگیزش پیشرفت، گرایش به استقبال و اجتناب از موقعیتهای رقابتی است (۳) که در خصوص آن تحقیقات بسیاری انجام شده است.

اکثر محققان اعتقاد دارند رقابت موفق در ورزش مستلزم مجموعه عوامل ذهنی خاصی است (۱۷، ۸، ۱۱، ۱۶). صفات شخصیتی خاص در این مجموعه عوامل، منابع غنی اطلاعات برای بازیکنان و مربیان محسوب می‌شوند (۱۸). غالباً حتی باتجربه‌ترین مربیان نیز مزایای بررسی و شناخت شخصیت یا حالات روانی ورزشکارانشان را نادیده می‌گیرند (۱۲). یکی از این خصوصیات روانی خاص در ورزشکاران نخبه که به میزان زیادی نادیده گرفته

1. Achievement Motivation

مردان بیشتر از زنان است (۶، ۱۰، ۲۱) و انگیزش دستیابی به موفقیت ورزشکاران رشته‌های گروهی بیشتر از ورزشکاران رشته‌های انفرادی است (۶). مطابق یافته‌ها، رقابت‌جویی و انگیزش دستیابی به موفقیت، از ویژگی‌های افراد موفق و نخبه است و در ورزشکاران بیشتر از غیرورزشکاران دیده می‌شود (۷، ۱۴). موافق با این نتایج، وارنبرگ و مک‌کاجن (۱۹) نشان دادند رقابت‌جویی و انگیزش دستیابی به موفقیت بازیکنان حرفه‌ای هاکی به طور معناداری بیشتر از ورزشکاران آماتور است؛ ولی مارتین و گیل (۱۵) بین رقابت‌جویی و انگیزش دستیابی به موفقیت دوندگان مارتن فیلیپین با دوندگان مارتن آمریکا و ورزشکاران دبیرستانی و دانشگاهی آمریکا اختلاف زیادی ملاحظه نکردند.

ویلیس (۲۱) از بررسی ۱۷ رشته ورزشی گروهی و انفرادی دریافت بازیکنان رشته فوتبال آمریکایی و بسکتبال بیشترین انگیزش رقابت را دارند. ویلیس همچنین دریافت بین انگیزش رقابت ورزشکاران در رشته‌های مستقیماً رقابتی با ورزشهایی که مستقیماً رقابتی نیستند اختلاف معناداری وجود دارد. علاوه بر این، علی‌رغم اینکه به نظر می‌رسد انگیزش اجتناب از شکست اثری منفی بر اجرا دارد، مقایسه بین این انگیزه در بازیکنان تیمهای فوتبال برنده و بازنده نشان داد تیمهای برنده ترس از شکست بیشتری دارند و در واقع اجتناب از شکست تسهیل‌کننده اجراست (۲۱). از طرف دیگر، وینبرگ و گود (۲۰) دریافتند بین رقابت‌جویی و انگیزش

برخی محققان مثل ویلیس (۲۱) انگیزه توان، انگیزه دستیابی به موفقیت^۲ و انگیزه اجتناب از شکست^۳ را از انواع انگیزه‌های خاص رقابت معرفی کرده‌اند. انگیزه توان با ظرفیت تولید اثر (هوشیار یا غیرهوشیار) بر رفتار یا احساس دیگران اثر دارد. از خصوصیات افراد با انگیزه توان بالا، برخورد شخصی، کنترل و تأثیر بر دیگران است. وینتر^۴ ورزشکاران را افراد دارای توان اجتماعی معرفی می‌کند و فرض می‌نماید بین انگیزه توان و پرداختن به ورزش ارتباط وجود دارد. او در مطالعات اولیه خود دریافت انگیزه توان با شرکت در ورزشهای مستقیماً رقابتی - مثل فوتبال و کشتی - ارتباط دارد، ولی با شرکت در ورزشهایی که مستقیماً رقابتی نیست - مثل دو، شنا، و گلف - ارتباط معناداری ندارد (۲۱، ص ۳۴۰).

انگیزه دستیابی به موفقیت تمایل افراد به پیروزی است. اتکینسون^۵ برخی خصوصیات افراد دارای انگیزه زیاد برای دستیابی به موفقیت را چنین بیان می‌دارد: تمایل به کار سخت در شرایط عدم اطمینان متوسط، اعتقاد به اینکه تلاش شخصی باعث اختلاف در نتیجه می‌شود، رضایت از موفقیت، خوش‌بینی، پیروی از وجدان، و بلندپروازی (۲۱، ص ۳۳۹). ویلیس (۲۱) نشان داد اجرای افراد دارای دستیابی به موفقیت بالا و اجتناب از شکست پایین بهتر از افراد دارای دستیابی به موفقیت پایین و اجتناب از شکست بالاست.

انگیزه اجتناب از شکست به ظرفیت واکنش خجولانه فرد هنگام شکست اشاره می‌کند. اتکینسون معتقد است اضطراب و تمایل به دوری از شرایطی که در اجرا ارزیابی می‌شود از ویژگی‌های افراد با انگیزه زیاد در اجتناب از شکست است (۲۱، ص ۳۳۹). تحقیقات نشان می‌دهد انگیزه‌های پیشرفت

1. Power Motive
2. Motive to Achieve Success
3. Motive to Avoid Failure
4. Winter
5. Atkinson

توان، انگیزش دستیابی به موفقیت، و انگیزش اجتناب از شکست) فوتبالیستهای مرد تیم ملی جوانان، امید و بزرگسالان ایران. یافته‌های حاصل دارای اشاراتی کاربردی برای مربیان فوتبال در انتخاب صحیح و پرورش بازیکنان نخبه جوان است و به نقل از آموز، با توجه به اکتسابی بودن انگیزش و رفتار حرکتی (۲، ص ۲۰۸) نقش مهمی در توسعه روشهای تمرینی دارد که به منظور بهبود صفات انگیزشی لازم برای عملکرد مطلوب طراحی می‌شود (۱۹). این اطلاعات ارزشمند به بازیکنان در رسیدن به بالاترین سطوح اجرا کمک می‌کند.

روش‌شناسی

شرکت کنندگان در این تحقیق، مردان فوتبالیست تیم ملی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴ در سه رده جوانان (۲۵ بازیکن در دامنه سنی ۱۶ تا ۱۹ سال)، امید (۱۶ بازیکن در دامنه سنی ۲۰ تا ۲۳ سال)، و بزرگسالان (۱۹ بازیکن در دامنه سنی ۲۴ تا ۳۶ سال) به تعداد ۶۰ نفر شامل ۸ دروازه‌بان، ۱۶ مدافع، ۲۳ هافبک، و ۱۳ مهاجم بودند که به صورت هدف‌دار از جامعه فوتبالیستهای مرد و نخبه ایران انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه اطلاعات فردی و پرسشنامه نگرش ورزشی (SAI)^۲ (۲۱) استفاده شد. پرسشنامه SAI سه نوع انگیزه خاص رقابتی شامل انگیزه توان، انگیزه دستیابی به موفقیت و انگیزه اجتناب از شکست را ارزیابی می‌کند. این پرسشنامه شامل ۴۰ عبارت با مقیاس ۵ ارزشی لیکرت است. پاسخها از بسیار موافق تا بسیار مخالف رتبه‌بندی شده است. اعتبار محتوایی، ملاکی، سازه

دستیابی به موفقیت با عملکرد ورزشی ارتباط معناداری وجود دارد.

فوتبال نیازهای جسمانی و روانی منحصر به فردی برای ورزشکاران دارد (۱۳). تحقیقات زیادی در مورد نیازهای فیزیولوژیکی بازیکنان نخبه فوتبال انجام شده (۹)، ولی در مورد ویژگیهای روانی این افراد، خصوصاً انگیزش، تحقیقات بسیار اندک است. مطابق یافته‌های ویلیس (۲۱) که صفات انگیزشی ورزشکاران دبیرستانی و دانشگاهی در ۱۷ رشته ورزشی را ارزیابی نمود، میانگین انگیزه توان، دستیابی به موفقیت و اجتناب از شکست بازیکنان فوتبال به ترتیب ۴۱/۹، ۶۸/۱ و ۳۱/۶ بود. درباره صفات انگیزشی بازیکنان نخبه فوتبال تنها استوارت و میرز (۱۸) در سال ۲۰۰۴ تحقیقی انجام دادند. آنها به بررسی صفات انگیزشی بازیکنان نخبه جوان در آمریکای شمالی پرداختند و نتیجه گرفتند سن بر انگیزش توان و دستیابی به موفقیت بازیکنان نخبه و جوان فوتبال اثر معناداری ندارد؛ ولی انگیزه اجتناب از شکست بازیکنان بزرگ‌تر به طور معناداری بیشتر از بازیکنان کم‌سن‌تر است ($P < 0.05$).

افزایش محبوبیت فوتبال در بین جوانان و موفقیت‌های تیم ملی امید و بزرگسالان ایران، آگاهی بیشتر از صفات انگیزشی بازیکنان نخبه این رشته را ضروری ساخته است. با توجه به اینکه نتایج تحقیق استوارت و میرز (۱۸) در خصوص صفات انگیزشی بازیکنان نخبه جوان در آمریکای شمالی قابل تعمیم به جامعه فوتبالیستهای بزرگسال همچنین فوتبالیستهای نخبه ایران نیست، مسئله این است که انگیزش رقابت بازیکنان فوتبال نخبه ایران در چه سطحی است؟

بنابراین هدف کلی این زمینه‌یابی عبارت است از توصیف صفات انگیزشی مربوط به رقابت (انگیزش

1. Ames
2. Sport Attitude Inventory

یافته‌ها

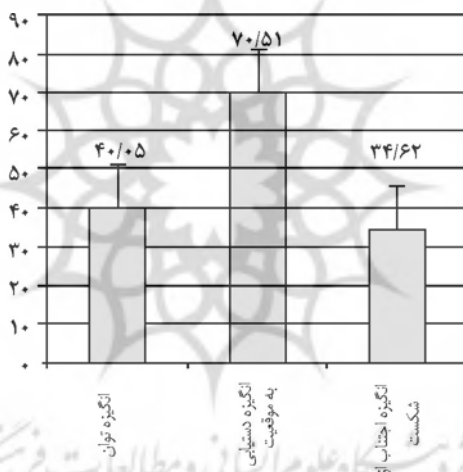
شکل ۱ میانگین انگیزش رقابت و مؤلفه‌های آن را در بازیکنان تیم ملی فوتبال ایران نشان می‌دهد. مطابق شکل، میانگین امتیاز انگیزه دستیابی به موفقیت و انگیزه اجتناب از شکست، به ترتیب دارای بیشترین و کمترین مقدار بود.

جدول ۱ میانگین امتیاز انگیزه رقابت و مؤلفه‌های آن را در فوتبالیستهای تیم ملی جوانان، امید، و بزرگسالان ایران نشان می‌دهد. مطابق جدول ۱ و شکل ۲، بازیکنان تیم ملی بزرگسالان در مقایسه با بازیکنان تیم ملی جوانان و امید انگیزه توان، انگیزه اجتناب از شکست، و کلاً انگیزه رقابت بیشتری داشتند.

و ضرایب پایایی آلفا (۰/۷۶-۰/۷۸) و بازآزمایی (۰/۶۹-۰/۷۵) آن بر اساس نظرات ویلیس و لین (۲۲) تعیین شد. نسخه فارسی این پرسشنامه نیز در ایران اعتباریابی شده است (۱).

پرسشنامه‌ها در اردوی تیم ملی فوتبال، پس از بیان اطلاعاتی در مورد هدف، روش جمع‌آوری اطلاعات، نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها، زمان تقریبی تکمیل آنها، و اخذ رضایت بازیکنان در اختیار آنها قرار گرفت و پس از تکمیل جمع‌آوری شد.

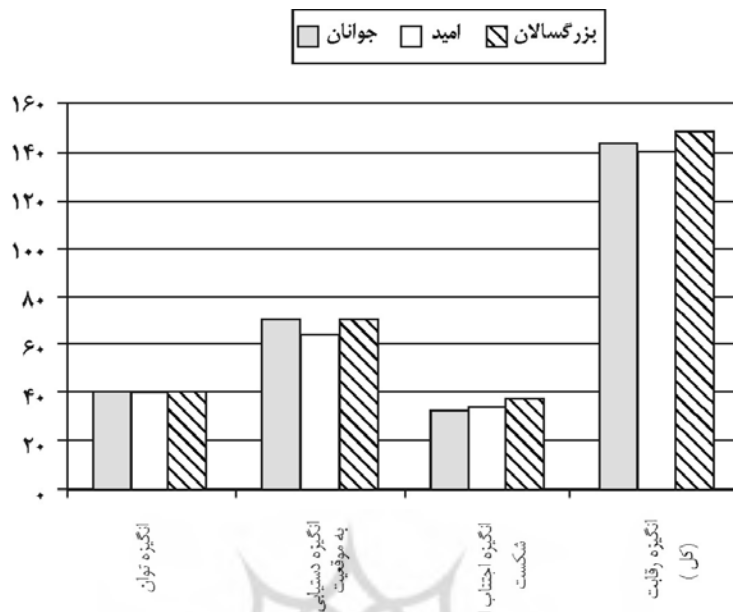
برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، شامل برخی شاخصهای گرایش مرکزی مثل میانگین و پراکندگی از جمله انحراف معیار و همچنین ترسیم نمودار استفاده شد.



شکل ۱. نمودار ستونی میانگین امتیاز صورتهای مختلف انگیزه رقابت در بازیکنان مرد تیمهای ملی فوتبال ایران

جدول ۱. میانگین امتیاز انگیزه رقابت و مؤلفه‌های آن در فوتبالیستهای تیم ملی جوانان، امید، و بزرگسالان ایران

رده سنی تیم	انگیزه توان	انگیزه دستیابی به موفقیت	انگیزه اجتناب از شکست	انگیزه رقابت (کل)
جوانان	۴۰/۲	۷۱/۳۲	۳۲/۵۶	۱۴۴/۰۸
امید	۳۹/۲۴	۶۸/۷۶	۳۴/۲۹	۱۴۲/۲۹
بزرگسالان	۴۰/۵۸	۷۱	۳۷/۶۳	۱۴۹/۲۱



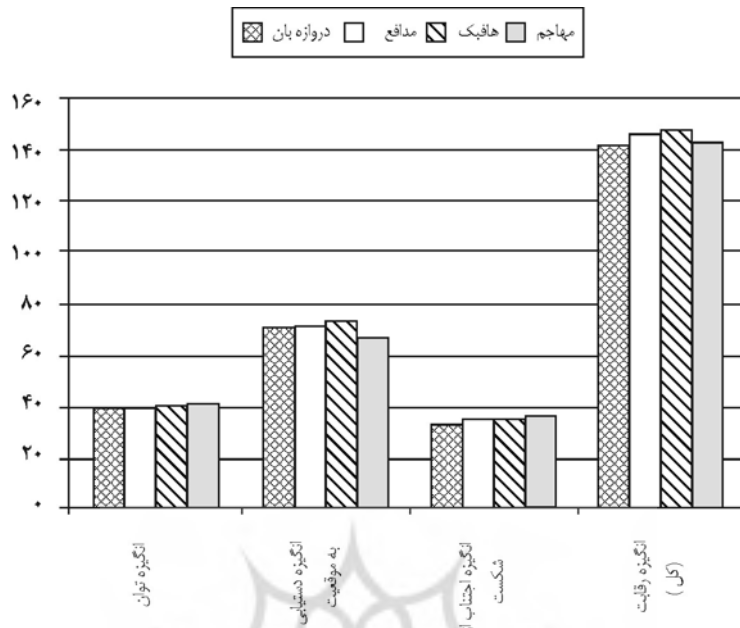
شکل ۲. نمودار ستونی میانگین امتیاز انگیزه رقابت و مؤلفه‌های آن در فوتبالیستهای تیم ملی جوانان، امید، و بزرگسالان ایران

جدول ۲ میانگین امتیاز انگیزه رقابت و مؤلفه‌های آن را در بازیکنان تیم ملی فوتبال ایران به تفکیک پست بازی نشان می‌دهد. مطابق جدول ۲ و شکل ۳، مهاجمان در مقایسه با سایر پستها و هافبکها انگیزه توان، و انگیزه اجتناب از شکست بیشتر، و انگیزه

دستیابی به موفقیت کمتر، و در مقایسه با سایر پستها انگیزه دستیابی به موفقیت و کلاً انگیزه رقابت بیشتری داشتند. دروازه‌بانان در انگیزه رقابت و تمام صورتهای آن، بجز انگیزه دستیابی به موفقیت، کمترین امتیاز را داشتند.

جدول ۲. میانگین امتیاز انگیزه رقابت و مؤلفه‌های آن در بازیکنان تیم ملی فوتبال ایران به تفکیک پست بازی

پست بازیکنان	انگیزه توان	انگیزه دستیابی به موفقیت	انگیزه اجتناب از شکست	انگیزه رقابت (کل)
دروازه‌بان	۳۹،۱۳	۷۰،۵	۳۳	۱۴۲،۶۳
مدافع	۳۹،۱۹	۷۱،۴۴	۳۴،۳۸	۱۴۵
هافبک	۴۰،۴۳	۷۲،۲۲	۳۴،۵۲	۱۴۷،۱۷
مهاجم	۴۰،۹۳	۶۶،۶۴	۳۶	۱۴۳،۵۷



شکل ۳. نمودار ستونی میانگین امتیاز انگیزه رقابت و مؤلفه‌های آن در بازیکنان تیم ملی فوتبال ایران به تفکیک پست بازی

بحث

در این رشته ورزشی همچنین عملکرد بهتر در مسابقات تأثیر بیشتری خواهد داشت. به عقیده کراتی (۵) بازیکنانی که انگیزه اجتناب از شکست بالایی دارند، از رفتارهای مربوط به پیشرفت اجتناب می‌کنند، فقط در موقعیتهایی شرکت می‌کنند که از موفقیت در آنها اطمینان داشته باشند، رفتارهای مختلف کنار آمدن برای توجیه شکست قبل از وقوع آن را توسعه می‌دهند، هنگام تمرین یا بازی کمتر تلاش می‌کنند، و فقط در شرایطی که تیم موفق و پیروز باشد تلاش خود را افزایش می‌دهند. بنابراین بالا بودن این انگیزش، مانع دستیابی بازیکن به سطوح بالای ورزش حرفه‌ای خواهد شد. البته یافته‌های متناقضی نیز وجود دارد. برای مثال ویلیس (۲۱) با مقایسه انگیزه‌های رقابت

نتایج تحقیق نشان داد مردان فوتبالیست و نخبه ایران انگیزه دستیابی به موفقیت بالایی دارند. این نتایج با یافته‌های استوارت و میرز (۱۸) درباره بازیکنان فوتبال نخبه جوان آمریکای شمالی هم‌خوانی دارد. این صفات انگیزشی، حاصل عوامل متعددی است، از جمله روش مربیگری و جو انگیزشی ایجاد شده توسط مربی، وضعیت اجتماعی - اقتصادی ورزشکاران و خانواده آنها، نیازهای روانی ورزش فوتبال، و انتخاب طبیعی افرادی که به صورت ژنتیکی از ویژگیهای لازم برخوردارند (۱۸، ۴، ۱۲). احتمالاً موفق یافته‌های ویلیس (۲۱)، و وینبرگ و گود (۲۰) بیشتر بودن انگیزش دستیابی به موفقیت در ورزشکاران برای رسیدن به سطوح بالا

ملی بزرگسالان بیشتر از بازیکنان رده‌های سنی پایین‌تر بود. بیشتر بودن انگیزه اجتناب از شکست در بازیکنان مسن‌تر با یافته‌های تحقیق استوارت و میرز (۱۸) هم‌خوانی دارد. آنها به بررسی اثر سن و پست بازی بر انگیزه رقابت فوتبالیست‌های نخبه و جوان پرداختند و نتیجه گرفتند بازیکنان مسن‌تر انگیزه اجتناب از شکست بالاتری دارند ($P < 0.05$). بونامو و موسینو (۴) درباره اختلاف انگیزه کودکان خردسال و کودکان بزرگ‌تر ایتالیایی یافته‌های مشابهی را گزارش کردند ($P < 0.05$).

هنگام تماشای بازی فوتبالیست‌های جوان، شاهد مسابقه جذاب‌تر و تماشایی‌تری هستیم تا مسابقه دو تیم بزرگسال. علت این امر در این مسئله نهفته است که شرکت در مسابقه ورزشی تنها با انگیزه نداشتن، به کاهش خلاقیت فرد یا تمایل نداشتن به تلاش در ارسال شوت‌ها یا انجام حرکات مشکل می‌انجامد و باعث می‌شود ورزشکار تنها به دنبال گل نخوردن باشد و در نهایت هدفش خراب کردن بازی حریف خواهد بود تا ارائه یک بازی زیبا و گل زدن.

علاوه بر این، معمولاً فوتبالیست‌های باتجربه و بزرگسال که از نظر مالی وضعیت خوبی دارند و شهرت لازم را کسب کرده‌اند، دیگر تمایلی به انجام حرکات پرخطر ندارند و محتاط‌تر بازی می‌کنند. در نقطه مقابل، بازیکنان جوان که نه از نظر اقتصادی تأمین‌اند و نه از نظر روانی می‌توانند خود را راضی به ماندن در تیمی معمولی کنند، برای آنکه نردبان ترقی را هرچه سریع‌تر طی نمایند، با هدف پیروزی به میدان می‌آیند و بدون ترس از دست دادن چیزی، دست به حرکات پرخطر می‌زنند و تهاجمی‌تر بازی می‌کنند. بازیکنان بزرگسال یا جوان می‌دانند اگر بازیهای خود را با موفقیت پشت سر بگذارند، به جام جهانی راه پیدا می‌کنند و می‌توانند تواناییهای خود را بیش از

در بازیکنان تیمهای فوتبال برنده و بازنده دریافت تیمهای برنده انگیزه اجتناب از شکست بیشتری دارند و این انگیزه اثر مثبتی بر اجرا دارد. سطح انگیزه اجتناب از شکست بازیکنان نخبه ایران در این تحقیق در مقایسه با بازیکنان نخبه فوتبال دبیرستانی در تحقیق ویلیس و بازیکنان جوان آمریکای شمالی در تحقیق استوارت و میرز (۱۸) و حتی در بازیکنان دارای سن بیشتر بالاتر بود که با توجه به بالاتر بودن سطح فوتبال ایران در مقایسه با دو گروه مقایسه‌شده، نتیجه‌گیری ویلیس در خصوص اثر تسهیل‌کننده انگیزش اجتناب از شکست بر اجرا منطقی به نظر می‌رسد.

به نظر می‌رسد علاوه بر مقتضیات روانی رشته ورزشی فوتبال و انتخاب شدن بازیکنان دارای ویژگیهای لازم و راهیابی آنها به سطوح بالا، وجود این سطح از صفات انگیزشی، محصول جو انگیزشی ایجاد شده توسط مربیان فوتبال ایران است. بر اساس نتایج تحقیقات، نوع تجربیات افراد و چگونگی تفسیر این تجربیات بر میزان اهمیت تکلیف (تکلیف‌گرایی) و خود (خودگرایی) در آن محیط اثر می‌گذارد (۲). در محیط‌های خودگرا، بازیکنان بر این باورند که مربی اشتباهات آنها را به دقت ارزیابی می‌کند. غالباً بیشترین توجه مربی به بازیکنان ستاره است. مربی نه تنها به شکست دادن تیم حریف تأکید می‌کند، بلکه بین بازیکنان رقابت ایجاد می‌نماید. در این جو انگیزشی، بازیکن تصور می‌کند اگر تیم شکستی را متحمل گردد، مربی آن را متوجه وی می‌داند و در نتیجه، انگیزش اجتناب از شکست در وی پدید می‌آید و تقویت می‌شود؛ حال آنکه اگر فرد با تمرکز بر وظیفه بازی نماید، مطمئناً نتایج بهتر و بازی مؤثرتری را شاهد خواهیم بود (۱۸).

مطابق نتایج تحقیق، انگیزه توان، انگیزه اجتناب از شکست، و کلاً انگیزه رقابت بازیکنان فوتبال تیم

مدافعان و دروازه‌بانان به ترتیب کاهش یافت و مهاجمان بیش از بازیکنان بقیه پست‌ها ترس از شکست خوردن داشتند و علت آن را باید در نقش محول شده به آنها جستجو نمود. مهاجم می‌داند اگر تیم در حال شکست باشد، وظیفه اصلی برای گل زنی و نجات تیم بر عهده وی است و لذا این انگیزه در وی تقویت می‌شود که به هر شکل ممکن مانع شکست تیمش شود. البته این امر که انگیزه اجتناب از شکست در دروازه‌بانان و مدافعان ایران کمتر از هافبکها و مهاجمان است، خود جای تفکر دارد، زیرا اگر دروازه‌بان یا مدافعی چنین روحیه‌ای نداشته باشد، به آسانی در مقابل هر مهاجم و هر تیمی تسلیم خواهد شد. بنابراین در این مورد باز هم نقش روان‌شناسی ماهر و زبردست در زمینه انگیزشهای ورزشی انکارناپذیر است.

در این مطالعه بیشترین انگیزه رقابت مربوط به هافبکها بود و در رتبه‌های بعدی مدافعان، مهاجمان و دروازه‌بانان قرار داشتند. این امر به احتمال زیاد، به نقش هافبک بستگی دارد. اگر هافبکی نقش تدافعی بیشتری داشته باشد، پیش‌بینی می‌شود صورتهای مختلف انگیزه رقابت وی نزدیک به سطوح مدافع باشد. حال آنکه اگر نقش وی هافبک هجومی باشد، انتظار می‌رود امتیازاتی مشابه با مهاجم داشته باشد. عباراتی مانند هافبک جنگنده یا هافبک خلاق به وضوح نقش انگیزشها و تواناییهای هافبک را در زمین فوتبال نشان می‌دهند.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این زمینه‌یابی، پیشنهاد می‌شود مربیان برای استعدادیابی همچنین برنامه‌ریزی مداخلات روانی بازیکنان نخبه فوتبال از سطح انگیزش رقابت حاصل استفاده کنند؛ به عبارت

پیش‌بارز نمایند؛ ولی از آنجا که بر اساس سیاستهای ورزشی جمهوری اسلامی ایران در مورد رشته‌های المپیک، تنها تیمهای مدال‌آور به میدان فرستاده می‌شوند و بیشترین سرمایه‌گذاری به ورزشهایی مانند کشتی و وزنه‌برداری اختصاص می‌یابد، به نظر می‌رسد پایین بودن انگیزش رقابت بازیکنان تیم ملی امید مربوط به این امر است.

در یافته‌های این تحقیق، با نزدیک شدن پست بازیکنان از دروازه‌بانی به خط حمله، انگیزه توان افزایش یافت. این نتیجه را شاید بتوان به نقش فاعلی و مفعولی پستهای مختلف نسبت داد. دروازه‌بان تنها واکنش نشان می‌دهد. اگرچه عموماً توصیه مربیان به دروازه‌بانان این است که در ضربات پنالتی، شانس به یک سمت حرکت کنند، امروزه بسیاری از دروازه‌بانان برجسته و پنالتی‌گیر، با خواندن فکر و پیش‌بینی حرکات بازیکن مقابل، در گرفتن ضربات موفق عمل می‌کنند. البته شاید اگر این تحقیق در کشوری مانند ایتالیا با مدافعان و دروازه‌بانان خوب انجام می‌شد، نتایج دیگری در مورد انگیزش توان به دست می‌آمد.

نکته جالب در این مطالعه کمتر بودن انگیزش دستیابی به موفقیت مهاجمان در مقایسه با بازیکنان سایر پستها بود. این نتیجه احتمالاً مربوط به وظایف فردی بازیکنان است. مهاجم می‌داند اگر در هر حمله گلی را به ثمر نرساند، مشکلی پیش نمی‌آید و موقعیتهای دیگری نیز در انتظار وی است. ولی، مدافع یا دروازه‌بان چنین می‌اندیشد که اگر در هر صحنه‌ای نتواند موفق عمل کند و مهاجم حریف موفق‌تر باشد، شاید دیگر نتوان نتیجه را جبران کرد. همین امر موجب می‌شود تا فرد انگیزش دستیابی به موفقیت بالاتری داشته باشد. در مقابل، امتیاز انگیزش اجتناب از شکست در مهاجمان، هافبکها،

خود ایجاد نمایند. علاوه بر این، در آماده‌سازی روانی بازیکنان برای رقابتها، خصوصاً رقابت‌های بین‌المللی، به این سطوح انگیزشی توجه کنند و با کمک روان‌شناسان ورزش، برنامه‌هایی به منظور افزایش انگیزش دستیابی به موفقیت و اجتناب از شکست بازیکنان تا حد مطلوب طراحی کنند.

دیگر، مربیان می‌توانند افرادی را برای این رشته انتخاب کنند که علاوه بر داشتن خصوصیات جسمانی، فیزیولوژیکی و روانی لازم، انگیزه دستیابی به موفقیت و اجتناب از شکست بالاتری داشته باشند. همچنین، به منظور ایجاد سطوح انگیزشی مناسب در بازیکنان جوان، با بهره‌مندی از نظرات روان‌شناسان ورزش، در صورت لزوم تغییراتی در روش مربیگری



منابع

۱. حاجی قاسم، امیر، ۱۳۸۴. «اثر سن و پست بازی بر انگیزش رقابت فوتبالیستهای نخبه مرد». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج.
۲. رابرتس، جی.اس.، کی.اس اسپینگ، و سی. پمبرتن، ۱۳۸۲. آموزش روان شناسی ورزشی: راهنمای عملی برای درک مفاهیم اساسی روان شناسی ورزشی. ترجمه محمد کاظم واعظم موسوی و معصومه شجاعی. تهران: رشد.
3. Anshel, M.H., P. Freedson, J. Hamill, K. Haywood, M. Horvat, S.A. Plowman (1991). *Dictionary of the Sport and Exercise Sciences*. Champaign, IL: Human Kinetics.
4. Buonanno, A.C. & A. Mussino (1995) "Participation Motivation in Italian Youth Sport". *The Sport Psychologist*, 9, 265-281.
5. Cratty, B.J. (1983). *Psychology in Contemporary Sport. Guidelines for Coaches and Athletes*. Englewoods, NJ: Prentice-Hall.
6. Daniel, R., K.L. Czech, A. Burke, B. Joyner & H. Charlesy (2002). "An Exploratory Investigation of Optimism, Pessimism and Sport Orientation". *International Journal of Sports Psychology*, 39, 78-87.
7. Deeter, T.E. & D.L. Gill (1988). "The Relationship of Competitiveness and Achievement Orientation to Participation in Sport Activities". *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(2), 139-150.
8. Frederick, C.M. & R.M. Ryan (1993) "Differences in Motivation for Sport and Exercise and their Relations with Participation and Mental Health". *Journal of Sport Behavior*, 16(3), 124-138.
9. Garrett, W. E., D.T. Kirkendall S.R. Contigulia (1996). *The U.S. Soccer Sports Medicine Book*. Baltimore, MD: Williams and Wilkins.
10. Gill, D.L. (1988). "Gender Differences in Competitive Orientation and Sport Participation". *Journal of Sport Psychology*, 23, 145-159.
11. Gould, D. & E. Udry (1994). "Psychological Skills for Enhancing Performance: Arousal Regulation Skills". *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 26, 478-485.
12. Holbrook, J.E. & J.K. Barr (1997). *Contemporary Coaching: Issues and Trends*. Carmel, IN: Cooper.
13. Iso-Ahola, S.E. & B. Hatfield (1986). *Psychology of Sport: A Social Psychological Approach*. Dubuque, IA: Brown.
14. Kang, L. (1990). "Competitive Orientation among Athletes and Non-athletes in Taiwan". *International Journal of Sport Psychology*, 21, 146-157.
15. Martin, J.J. & D.L. Gill (1995). "Competitive Orientation, Self-efficacy, and Goal Importance in Filipino Marathoners". *International Journal of Sport Psychology*, 26, 348-358.
16. Morgan, W.P. (1984). Selected Psychological Factors Limiting Performance: A Mental Health Model. In D.H. Clarke and H.M. Eckert (eds.) *Limits of Human Performance*. Champaign, IL: Human Kinetics, pp. 70-80.
17. Orlick, T., & J. Partington (1988). "Mental Links to Excellence". *Sport Psychology*, 2, 105-130.
18. Stewart, C., & M.C. Meyers (2004). "Motivational Traits of Elite Young Soccer Players". *Physical Educator*, 61(4), 213-219.
19. Wartenberg, L. & L. McCutcheon (1998). "Further Reliability and Validity of Data on the Sport Orientation Questionnaire". *Journal of Sport Psychology*, 21(2), 21-24.
20. Weinberg, R. & D. Gould (1995). *Foundation of Sport and Exercise Psychology*. (2nd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.
21. Willis, J.D. (1982). "Three Scales to Measure Competition-related Motives in Sport". *Journal of Sport Psychology*, 4, 338-353.
22. Willis, J.D. & B.H. Layne (1988). "A validation Study of Sport Related Motive Scales". *Journal of Applied Research in Coaching and Athletics*, 3, 299-307.